

Izjela vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1935, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 7. JULIJA (JULY 7), 1939

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 131

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Anglija obljubila finančno pomoč zavezniškim državam

Poljska, Rumunija, Grčija in Turčija bodo dobile posojilo v vsoti pol milijarde dolarjev, da bodo lahko kupovale orožje in drugi bojni material v Angliji. Chamberlain ni hotel odgovorjati na vprašanja poslancev glede zastoja pogajanj o sklenitvi vojaške zveze z Rusijo. Razprava o situaciji v Gdansk

London, 6. jul.—Člani Chamberlainovega kabineta so se sicer sestali na izredni seji in razpravljali o apeli Poljske, Rumunije, Grčije in Turčije, da posojila in raztegnitve kreditov v svrhu ojačanja svoje obrambe. Po seji je bilo razumljeno, da bo Anglija dala denarjem, ki tvorijo z Velikobritanijo in Francijo takojšnji mirovni blok v Evropi, posojilo v vsoti pol milijarde dolarjev, da bodo lahko kupovale orožje in drugi bojni material v Angliji. Neko poročilo pravi, da bo posojilo znašalo \$702,000,000.

Namen nove ekonomske politike je povečanje angleške trgovine in oborožitev, katerim je Velika Britanija zagotavljala pomoč v sluju agresije, ki bi ogrozila neodvisnost. Finančne mišle in stih držav, katerim je Chamberlainova vlada obljubila pomoč, so prišli v London, da dobijo posojila in ekonomsko pomoč, toda pogajanja se zavlekla. Voditelji poljske delegacije so se zadnji teden zbirali v Varšavi, da tam dobijo instrukcije.

Politični krogi so naznanili, da ne bodo gledali posojila za zavezniškim državam predloženemu parlamentu v odločitev. Ta vsebuje garancijo, da ne bo noben industrijec ali trgovec blaga v državi, kateri je Chamberlainova vlada obljubila finančno pomoč, trpel krizo.

Na večerjajši seji Chamberlainovega kabineta je bila tudi razprava o zastoji pogajanj o sklenitvi militaristične in ekonomske zveze s sovjetskimi Rusi in o situaciji v Gdansk. Premier je potem izjavil v parlamentu, da člani njegovega kabineta študirajo ruski odgovor na zadnje angleško noto, ni hojo odgovorjati na vprašanje, ali bodo zavezali, naj bodo pripravljeni vzrok, kakaj so bila pogajanja glede sklenitve pakta z Rusijo pretrgana.

Stavka
avstrijanskih delavcev
Unija CIO
predložila zahteve

Detroit, Mich., 6. jul.—Ze dolga preteča stavka inženirjev in drugih izurjenih delavcev v tovarnah korporacije General Motors se je pričela večeraj, ko je 600 delavcev odločilo orodje v svojih tovarnih delavnicah. Stavkarji so takoj postavili zahteve za plačilo. Vsa znamenja kažejo, da se stavka razširila na druge tovarne korporacije v Ohiju in Michiganu. Nekateri delavci so se pridružili uniji CIO. Avstrijanska korporacija se je obrnila na federalni delavski odbor z apelom, naj razpiše volitve, pri katerih naj delavci odločijo, kateri naj jih reprezentira pri kolektivnih pogajanjih.

Unija CIO je večeraj izdala letnik, katerega je podpisal Walter P. Reuther, direktor te unije. Buletin vsebuje zahteve, ki med drugim določajo, da mora vsa podjetja, ki izdelujejo v tovarnah General Motors, nositi unijski znak. Pla-

ADF sovraži komunizem, pravi Green

Borba za ohranitev demokracije

Boston, Mass. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je v svojem govoru na zborovanju organizacije Kiwanis dejal, da federacija sovraži komunizem in fašizem in se bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi odločno borila proti vsem, ki bi radi napravili iz Amerike totalitarno državo.

"Ameriška delavska federacija, to veliko delavsko gibanje, je demokratična po svojem ustroju in bo odločno vodila borbo proti vsem silam, ki ogrožajo demokratično formo ameriške vlade in vse naše svobodne ustanove," je dejal Green. "To je razumljivo, ker organizirani delavci visoko cenijo svobodo govora, tiska in zbiranja ter vesti."

Green je dalje omenil, da so diktatorji hitro spoznali, da delavske organizacije spoštujejo demokratična načela. Iz tega razloga so naprej udarili po njih in jih uničili.

"V komunistični Rusiji, fašistični Italiji, nacistični Nemčiji in drugih totalitarnih državah delavci ne smejo zastavljati," je nadaljeval Green. "Pravica do stavke proti krivicam je bila delavcem odvzeta. Tudi v Ameriki dostikrat tajno in javno protestiramo proti stankom, toda vedeti moramo predvsem to, da stavke in demokracija gredo skupaj. Veliko bolje je, da imamo stavke v Ameriki, čeprav jih bi naši nasprotniki radi odpravili, kakor pa uničenje svobode in demokracije in podvrženje avtokratični kontroli, ki vlada v totalitarnih državah."

Unija godbenikov podprla Roosevelta

Kansas City, Mo. — Zveza ameriških godbenikov je na svoji konvenciji sprejela resolucijo, ki poziva Roosevelta, naj ponovno kandidira za predsednika Združenih držav. Konvencija je bila največja v zgodovini unije. Udeležilo se je več sto delegatov, ki so reprezentirali 140,000 članov.

600 žrtev praznovanja neodvisnosti

Chicago, 6. jul.—Smrt je imela bogato žetev s praznovanjem praznika ameriške neodvisnosti. Poročila se glasijo, da je okrog 600 ljudi izgubilo življenje v avtnih nesrečah in pri streljanju po vsej Ameriki. Dvanajst ljudi je bilo ubitih v čikaškem okraju.

Če mora biti zvišana najmanj 10 centov a uro. Nadaljnja zahteva unije je, da mora korporacija plačevati plačo in pol za čezurno delo in dvojno plačo za delo ob nedeljah in praznikih.

William S. Knudson, predsednik General Motors Corp., je dejal, da bo stavka izurjenih delavcev ustavila produkcijo v drugih departmentih in da bo okrog 100,000 drugih delavcev izgubilo zaslužek.

Rooseveltova zmaga v senatu

Predsednikova izjemna oblast podaljšana

Washington, D. C., 6. jul. — Senatna zbornica je sinoči sprejela poročilo konferenčnega odbora in podaljšala Rooseveltovo oblast nad denarstvom s 43 proti 39 glasovom.

Dasi je Rooseveltova izjemna oblast nad denarstvom v smislu zakona potekla zadnji petek, ko se senatorji niso mogli zediniti glede poročila konferenčnega odbora, administracija zdaj trdi, da je bila ta oblast oživila s podaljšanjem zadevne zakonodaje. Republikanci in nekateri konservativni demokratje pobjajo to trditev. Oni naglašajo, da bodo morala sodišča odločiti o legalnosti akcije v senatu. Dajle pravijo, da bo to vprašanje igralo veliko vlogo pri prihodnjih volitvah.

Frank Murphy, justični tajnik, je izjavil, da senat lahko vsak čas podaljša predsednikovo izjemno oblast nad denarstvom. Na podlagi večerajšnje akcije v senatu lahko predsednik odredi nadaljnjo devaluacijo dolarja od 59.06% na 50%.

Kljub zahtevi Rooseveltove administracije, da mora biti nevtralnostni zakon revidiran v tem zasedanju, je senatni odsek za zunanje zadeve odločil, da se odloži razprava o tem vprašanju. Nižja kongresna zbornica je že zadnji teden sprejela načrt, ki določa embargo za izvoz ameriškega orožja državam, ki so zapletene v vojni. Roosevelt zdaj zahteva preklic embarga.

Parada ameriških nacijs v New Jerseyju

Andover, N. J., 6. jul.—Člani Nemško-ameriške zveze so večeraj paradirali v nacističnih uniformah v svojem taborišču pri Nordlandu, čeprav je bil sprejet zakon, ki prepoveduje nošo takih uniform. Avtoritete bodo morda zdaj nastopile proti voditeljem nacistične organizacije.

Korporacija General Motors zahteva volitve

Detroit, Mich. — Korporacija General Motors je pretrgala pogajanja z unijo združenih avtomobilskih delavcev (CIO) in pozvala federalni delavski odbor, naj odredi volitve, pri katerih naj se odloči, ali unija CIO ali pa unija ADF reprezentira večino delavcev, ki so upošleni v njenih tovarnah. Ta akcija je delavski odbor revidiral regulacije tako, da lahko tudi delodajalci zahtevajo razpis volitev v gotovih slučajih. Pretrganju pogajanj bo morda sledila stavka inženirjev, meha-

nikov in drugih izurjenih delavcev v tovarnah korporacije v Michiganu, Ohiju in Indiani.

Zene angleških delavcev protestirajo proti zvišanju stanarine v demonstracijah v Londonu.

Zadnje vesti

WASHINGTON, D. C.—Senatni justični odsek je večeraj glasoval o resoluciji za nov dodatek k ustavi, ki določa, da odsej vsak predsednik Združenih držav služi samo en termin, ki pa traja šest let. Odsek je glasoval o tej resoluciji 7 za in 7 proti. Kljub temu, da je bila resolucija ubita z enakostjo glasov, je odsek sklenil, da jo vseeno predloži senatu.

DETROIT, MICH. — Stavka mehanikov pri družbi General Motor se širi; doslej je zastavkalo okrog 4000 delavcev, ki so člani unije CIO.

WASHINGTON, D. C. — Administrator WPA je dal stankarjem pri religijah delih ultimatum, ki se glasi, da se morajo v petih dneh vrniti na delo ali pa bodo odslovljeni.

PARIZ.—Anglija in Francija nameravata spet posvariti Hitlerja, da ga čaka vojna, ako izvoze puč v Gdansk.

MOSKVA. — Sovjetska vlada poroča o veliki zmagi nad Japonci na meji Mandžukija in Mongolije; 800 Japoncev ubitih. Japonska poročila o zmagah so ignorirana.

BERLIN.—Bolgarija ne bo bita zaveznik nacistične Nemčije.

SANGHAJ. — Večeraj, ko sta pretekli dve leti nenapovedane japonske vojne s Kitajsko, so japonski letalci metali bombe na Čungking, sedanje glavno mesto Kitajske, in ubili 50 prebivalcev. Japonci nimajo sreče pri napadu na Fučov.

Stavke religijnih delavcev se širijo

Unije protestirajo proti podaljšanju delovnih ur

Chicago, 6. jul.—Organizirani delavci, ki so upošleni pri gradnji religijnih projektov, so oklicali stavke v znak protesta proti podaljšanju delovnih ur brez zvišanja plače. Voditelji unij pravijo, da podaljšanje delovnih ur, ki ga je odredil kongres pri vseh projektih WPA, pomeni, da morajo delavci delati za nižjo plačo nego jo določa unijaska lestvica.

Čikaški svet stavbni unij je prevzel vodstvo v ustavitvi dela pri religijnih projektih. Patrick Sullivan, načelnik sveta, je dejal, da bodo delavci raje odložili orodje kot pa se pokorili novim regulacijam, katere je uveljavil kongres.

Stavke religijnih delavcev so bile oklicane ne samo v Illinoisu, temveč tudi v drugih državah. V Wisconsinu je zastavkalo 2200 delavcev, med temi 1300 v Milwaukeeju. Tisoč delavcev je zastavkalo v Rochesterju, N. Y., 300 v Coshoctonu, O., in 200 v Fort Dodgu, Ia. Uradniki WPA v New Yorku pravijo, da bo 10,000 izurjenih delavcev zastavkalo pri religijnih projektih samo v tem mestu.

Stavke religijnih delavcev so bile oklicane ne samo v Illinoisu, temveč tudi v drugih državah. V Wisconsinu je zastavkalo 2200 delavcev, med temi 1300 v Milwaukeeju. Tisoč delavcev je zastavkalo v Rochesterju, N. Y., 300 v Coshoctonu, O., in 200 v Fort Dodgu, Ia. Uradniki WPA v New Yorku pravijo, da bo 10,000 izurjenih delavcev zastavkalo pri religijnih projektih samo v tem mestu.

Stavke religijnih delavcev so bile oklicane ne samo v Illinoisu, temveč tudi v drugih državah. V Wisconsinu je zastavkalo 2200 delavcev, med temi 1300 v Milwaukeeju. Tisoč delavcev je zastavkalo v Rochesterju, N. Y., 300 v Coshoctonu, O., in 200 v Fort Dodgu, Ia. Uradniki WPA v New Yorku pravijo, da bo 10,000 izurjenih delavcev zastavkalo pri religijnih projektih samo v tem mestu.

MAVERICK SVARI DEMOKRATE PRED PORAZOM

Garner zaveznik reakcijonarjev

POTREBA DELAVSKE ENOTNOSTI

Houston, Tex.—(FP)—Nominacija podpredsednika Johna N. Garnerja za predsednika Združenih držav bi rezultirala v porazu demokratske stranke, je mnenje progresivca in bivšega kongresnika Mavericka. On je bil nedavno izvoljen za župana v San Antonio z veliko večino.

Maverick je izrekel svarilo na konvenciji unije filmskih operatorjev. Dejal je, da ima Garner oporo pri konservativcih in nazadnjakih v demokratski stranki in pri onih, "ki sovražijo Roosevelta in demokracijo in ljubijo nacizem in fašizem."

V apelu za enotnost v delavskih vrstah je Maverick pojasnil, da pod besedo "enotnost" on misli, da bi morali voditelji ADF in CIO prenehati s napadi. Za vzgled naj bi si vzeli železniške bratovščine, ki so že večkrat demonstrirale, da delavci lahko nastopajo skupno, čeprav so člani separatnih organizacij.

"Najmanj trideset najboljših prijateljev delavstva je bilo poraženih pri novembrskih volitvah zaradi konflikta med ADF in CIO," je rekel Maverick. "Med temi sem bil tudi jaz. To da človeku misliti. Kaj koristi osebi, če vselej in povsod brani pravice delavcev, potem pa doživi poraz zaradi svojega prepričanja."

Maverick je dejal, da so ga voditelji ADF napadali v volilnih kampanjah, ko je ponovno kandidiral za kongresnika in potem za župana, a on je kljub temu še prijatelj ADF, železniških bratovčin in Kongresa industrijskih organizacij.

Bolgarski premier pri Hitlerju

Berlin, 6. jul.—Dr. Jurij Kiosevanov, bolgarski premier, je dospel v Berlin, kjer je konferiral s Hitlerjem in drugimi nacističnimi voditelji. Po konferenci je bilo naznanjeno, da bo Hitler podpiral zahteve, da Bolgarija dobi nazaj ozemlje, ki ga je morala odstopiti Rumuniji in Grčiji.

Teroristi napadli unijaska uradnika

Texarkana, Ark. — Ollie Logan, predsednik tukajšnjega sveta delavskih in strokovnih unij, in J. E. Bennett, tajnik, sta bila napadena in pretepena po teroristih, ko sta prišla v Rodessa, La., da organizirata stavbne delavce. Oborožena družba ju je napadla, ko sta se pripeljala z avtomobilom v Rodessa. Bennett je dobil hude poškodbe in morali so ga odpeljati v bolnišnico. Policija še ni aretirala napadalcev, dasi so ji znana njih imena.

Domače vesti

Tri deklice utonile

West Newton, Pa. — Velika nesreča je zadela rojaka Franka Morelo, člana društva 64 SNPJ, zadnje nedeljo (2. julija) popoldne, ko so mu utonile tri hčerke v reki Youghiogheny. Tri sestre, 23-letna Louise, 21-letna Anna in 17-letna Eleanor Morela, so za kratek čas vesale po reki v nekem starem čolnu, ki so ga našle ob bregu. Z njimi vred v čolnu je bila tudi 18-letna Margaret Skrijanc, sosedin in prijateljica treh deklet. Sredi reke se je pa čoln prevrnil in vse štiri deklice so padle v vodo. Skrijancova je s težavo priplavala k bregu, toda tri Morelove hčere so utonile in njihovih trupel še niso našli do tega poročila. Vse tri ponesrečenke so bile članice SNPJ in poleg žalostnih staršev zapuščajo brata in štiri druge sestre.

Milwaukee novice

Milwaukee. — Videk Staut, star 23 let, in njegov prijatelj Erwin Kajtna, star 17 let, sta se 30. junija ponesrečila, ko sta se vozila z motociklom. Trčila sta z nekim avtom na križišču in odletela z vozila. Njune poškodbe k sreči niso nevarne in sta bila le tri dni v bolnišnici. Videk Staut je sin Rada Stauta, izdajatelja in urednika Jugoslovenskega Obzora. — Dne 20. junija je umrl 57-letni Lovrenc Bratanič, rojen v Ljubnem na Spodnjem Stajerskem. V Ameriki je bival 35 let in dolgo let je vodil pekarijo in grocerijo. Zapuščal ženo, sina in dve hčeri. — Poroke: Eugene Sandri in Louise Korošec, William Barborič in Ruth Radtke ter Frank Smale in Frances Ferlitsch. — V sosednjem Sheboyganu sta Mike Pavel in žena, lastnika znane restavracije, te dni praznovala srebrno poroko.

Slovensko-hrvatske zveze ni več

Calumet, Mich. — Slovensko-hrvatska zveza, podporna organizacija, ki je poslovala 36 let, ne eksistira več. Njena združitev s Hrvatsko bratsko združnjo je bila izvršena 1. julija in od tega dneva je okrog 1000 članov te organizacije, večinoma Hrvatov, vključenih pri HBZ, ki ima svoj glavni urad v Pittsburgu.

Nov grob v Indiani

Indianapolis. — Zadnje dni je tu umrl Fr. Zonta, star 66 let in doma iz Potvrha na Dolenjskem. Zapuščal ženo, dva sinova in dve hčeri.

Velike povodnji v Kentuckyju

Voda zalila več vasi in 55 oseb je utonilo

Lexington, Ky., 6. jul.—Najmanj 55 ljudi je utonilo, ko so reke in potoki prestopili svoje bregove, ko se je utrgal oblak, in zalile več vasi v vzhodnem delu države. 38 oseb je izgubilo življenje v Moreheadu, sedežu okrajja Rowan, ki ima 2500 prebivalcev. Vse mestee je pod vodo, ki je odnesla čez sto hiš.

Nadaljnjih sedemnajst ljudi je utonilo v Keeku, 59 drugih pa še pogrešajo. Tu sijo, da bo število žrtve naraslo na sto. Clearfield, industrijska vasica, je tudi pod vodo. Koliko ljudi je utonilo v tej vasi, še ni znano, ker reševalci ne morejo blizu. Oblak se je utrgal ponoči, ko so ljudje spali. Mnogo oseb sploh ni moglo pobegniti iz svojih hiš, ko so pričele naraščati vode in zalile nizine v nekaj minutah.

Walter Deaton, šerif okrajja Breathitta, je dejal, da je povodenj razdejala sedem mostov, šolsko poslopje, 44 hiš, 66 hlevov in več drugih objektov samo v njegovem okraju. Povodenj je odnesla s seboj več glav goveje živine.

Povodenj je bila že druga ne-

VELIKE JAPON-SKE IZGUBE V BITKAH Z RUSI

Bolnišnice v Harbinu natrpene z ranjenci

RUSKI DIPLOMAT ODPOTOVAL DOMOV

Sanghaj, 6. jul.—Tujci, ki prihajajo sem iz Mandžurije, poročajo, da so bolnišnice v Harbinu natrpene z japonskimi vojniki, ki so bili ranjeni v bitkah z ruskimi in mongolskimi četami ob meji med Mandžurijo in Zunanjo Mongolijo. Ta poročila potrjujejo prejšnje vesti o srditih bitkah v zraku in obmejnih krajih, ki so se pričele pred štirimi tedni in se še nadaljujejo.

Celo japonski uradni krogi so zdaj priznali, da so Japonci utrpeli velike izgube v bitkah z Rusi in Mongolci. Japonska armada brani Mandžurijo, Rusi pa ozemlje Zunanje Mongolije.

Japonske avtoritete poročajo, da so japonski letalci zmagali v bitki z ruskimi letalci, v kateri je bilo zavojevanih 160 bojnih letal. Poročilo pravi, da so Japonci uničili 5 ruskih letal.

(Rusko poročilo je v konfliktu z japonskim. To pravi, da je bilo 800 japonskih vojakov ubitih v obmejnih bitkah v zadnjih treh dneh in da so ruski in mongolski letalci sestrelili več japonskih letal. Dalje so Rusi in Mongolci uničili 50 japonskih tankov in osem topniških baterij.)

Japonci so zdaj zapretili z drastično akcijo proti tujcem v mednarodni naselbini na kitajskem otoku Amoyju in v Tientsinu, Kitajska, kjer so blokirali angleško koncesijo. Japonci zahtevajo večjo reprezentacijo v vladi mednarodne naselbine, istočasno pa so ustavili dovoz mleka in drugih živil v angleško koncesijo.

Tokio, 6. jul. — Konstantin Smetanin, upravitelj poslov sovjetskega poslanstva v Tokiju, je sinoči odpotoval v Moskvo. On je sledil drugim članom poslaniškega štaba, ki so že prej odpotovali v Rusijo. Nikolaj Generalov, pomožni tajnik, bo zdaj vodil poslaniške posle. Rusija nima poslanika v Tokiju od 5. junija preteklega leta, ko je bil poslanik Mihail Slavutski pozvan domov.

Čevljarska unija toži kompanijo

Cincinnati, O.—Unija združenih čevljarskih delavcev (CIO) je vložila tožbo proti Selby Shoe Co., ki ima tovarno v Portsmouthu, O. V tožbi zahteva \$15,000 od kompanije, kar predstavlja plačo za čezurno delo, ker je podaljšala delovni teden na 42 ur, ko je zakon minimalne meze in maksimalnega delovnega stopnja v veljavo, čeprav sklenjena pogodba določa delovni teden 40 ur.

Naciji izganjajo poljske družine

Varšava, Poljska, 6. jul.—Uradni krogi poročajo, da so nacisti izgnali že 5000 poljskih družin iz Vzhodne Prusije. Te so stanovali v bližini poljske meje. Poljski koridor, ki teče proti obrežju, loči Vzhodno Prusijo od Nemčije.

sreča, ki je zadela Morehead. Dan pred poplavo je nastal ogenj, ki je povzročil škodo \$75,000 v trgovskem delu mesteca. Governor A. B. Chandler je poslal državne miličnike na pomoč prebivalcem v prizadetih krajih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina na Zdravne drave (loven Chicago) in Kanado
\$5.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Cincin \$7.50 za leto, \$4.50 za pol leta; za inozemstvo
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

One glasslo po dogovoru. — Rokopisi dopisov in nesenzoriranih
člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, po-
veti, drame, pesmi, itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če se pridruži poštom.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (July 31, 1938), poleg vsakega
listu na naslednji strani, da vam je v tem delu nekaj
naslova. Znova se je priložnost, da se vam list ne uvari.

138

Fašistični barbarizem

Med tem, ko je nacijska grožnja s pučem v Gdansk spet v ospredju in ko je dunajski kardinal Innitzer spet dobil plačilo v obliki klopcev za svojo ljubezen do nacizma, je prišla iz Rima vest, da sta Hitler in Mussolini "rešila" vprašanje tirolskih Nemcev. Znano je, da je Italija po vojni anektirala okrog 250,000 Nemcev na južnem Tirolskem in Mussolini je nekoč kraljil te tirolske Nemce za "ostanke barbarske invazije." Odkar pa je Mussolini začel gangesko pobratimstvo s Hitlerjem — tirolski Nemci seveda niso več barbari.

Kako sta Mussolini in Hitler "rešila" vprašanje južnotirolskih Nemcev? Na ta način — kot se glasi poročilo — da se bodo ti Nemci izselili v Nemčijo! Izselitev bo menda prostovoljna. Kdorkoli se hoče izseliti, dobi prostor in delo na Nemškem, kdor pa hoče ostati doma, lahko ostane, toda prepustiti se bo moral političnemu. Opuščene prostore na južnem Tirolskem posejeda Italijani.

Ali ni to zanimivo? Na ta način bi Hitler rad rešil češko vprašanje, ki si ga je sam ustvaril in katero mu zdaj leži v želodcu kot težek kamen. Toda Čehov je sedem milijonov in poselitve tega velikega števila po nemških krajih ni tako lahka reč kot je 250,000 tirolskih Nemcev.

To nasilno preseljevanje ljudstev je pri Nemcih v navadi že od barbarskega arednega veka; na ta način so nemški despotje uničili velik del slovenskega naroda, ko so ga mešali z nemškimi priseljenci. Če bi bili Slovenci od časov svoje prvotne poselitve živeli v miru in svobodnem razvoju, bi bili danes vsi kraji Gornje Stajerske, Koroške, Salcburške, Tirolske, Nižnje in Gornje Avstrije ter večjega kosa Bavarske lahko kompaktno slovenski.

Nacijski barbarizem, ki hoče čez noč uničiti vse nemško življenje, ob svojih novih mejah, je pa nasilnejši in krvojejni kot so bile vse slične kampanje nemških motogcev v vseh prejšnjih vekih. Italijanski fašistični barbarizem ni nič boljši. Kaj namerava Mussolini s primorskimi Jugoslavlani? Čez noč jih ne bo politično, to je gotovo, za masno preselitev jih je preveč.

Bodocnost srednje Evrope bi bila strašno črna, če bi človek ne imel trdne vere, da je fašistična bolezen le začasen pojav, ki ne more trajati dolgo. Trdno namreč verujemo, da fašistično razbojništvo ne bo preživelo svojih firarjev in dučev. Čim izginijo diktatorji, se začne razkroj njihovih nasilnih in protinaravnih organizacij.

Demokracija prodira

Na konferenci vplivnih političnih, socialnih in verskih voditeljev v Ameriki, ki se je vršila pred nekaj dnevi v Camp Tamimentu, Pa., je jezuit Francis Talbot, urednik katoliškega, jezuitskega magazina "America", ostro obsodil "fathra" Coughlina, rekoč, da Coughlin izkiva naval antikolicizma v Združenih državah. Drugi govorniki so pa izjavili, da se je Tom Mooney upregel v voz komunistične propagande, da je ameriški fašistično gibanje danes aktivno na dvanajstih frontah, da ameriški naciji in komunisti prejema finančno podporo iz inozemstva in da je organizirana vera precej odgovorna za današnji gospodarski kaos.

Konferenco je vodil Louis Waldman, znani socialdemokrat iz New Yorka in glavni govornik poleg omenjenega jezuita Talbota, ki je zastopal katoliško misel, so bili Algernon Lee, ameriški socialist, Gerhart Seger, socialist iz Nemčije in bivši poslanec v rajstagu, ki je pobegnil iz koncentracijskega taborišča, Fernando de Los Rios, bivši poslanik španske republike v Washingtonu in tudi socialist, Leon M. Birkhead, vodja Prijateljev demokracije, demokratični kongresnik Jerry Voorhis iz Californije in drugi.

Nova organizacija The Committee for Cultural Freedom krepko napreduje. Vedno več ameriških intelektualcev podpisuje program te organizacije, katere se je izrekla za svobodno kulturno gibanje, ki mora biti prosto vsake totalitarne ideologije.

Mladinska organizacija The American Youth (Dolje v zadnji koloni)

Glasovi iz nasebin

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Društvo 13 in angleško poslujoče društvo 640 SNPJ se pridno pripravlja za proslavo 35-letnice jednote, ki se bo vršila dne 28. oktobra. Na tej slavnosti bo sodeloval Vadenov kvartet iz Clevelanda in s novim koncertnim programom. Več točk bodo podali tudi člani obeh društev v obeh jezikih. Seveda je še dolgo do 28. oktobra, ampak za take stvari je potreben čas, posebno pa se je treba požuriti, ako hočeš dobiti Vadenove, ker so angažirani za nastope daleč naprej.

Freda Snoy, 12-letna dvojčica in hčerka podpisane, članica mladinskega oddelka SNPJ, se nahaja v opasnem stanju v bolnišnici v Martins Ferryju. Imela je majhen mazulj na desni nogi pod kolonom. Ta mazulj se je ognojil in ko se je odprl, ga je sosed stisnil. Ker se je pa prehitro zacelilo, je nastalo zastupljenje krvi po vsem telesu. Štiri tedne se že muči in poskušali smo vse, to je zdravnik, ki je končno odredil, da mora v bolnišnico. Kakšne bodo ostale posledice, se še ne ve. Dali ji bodo transfuzijo krvi, ker ji je vročica vso kri sežgala in jo ima danes komaj 50% od normale.

Kot pravijo zdravniki, so za slabokrvne otroke v takih slučajih slabe posledice, ker nimajo gonilne sile v sebi. Pravijo, da bi starši morali paziti in večkrat dati otrokom kri preiskati, ker so na razpolago pripomočki proti slabokrvnosti. Ta nasvet lahko upoštevajo starši, ker jaz dobro poskušam boleznj s sabo in v družini.

Na zadnji konferenci Prosvetne Matice dne 25. junija je bilo sklenjeno, da se Slovenci v teh krajih skupno organiziramo in skupno nastopamo pri oblastih za svoje pravice, kjerkoli in kadarkoli bo potrebno. Ta korak so zastopniki soglasno odobrili. Izvoljen je bil odbor sedmih oseb, ki se snide skupaj 11. julija v društveni dvorani na Boydsavili in izpopolni program, ki je bil predložen konferenci. Dne 23. julija pa se vrši skupna seja vseh zastopnikov ob 10. uri dopoldne pri br. Josephu Skofu, tam, kjer se je vršila konferenca. Ta seja bo formirala stalno organizacijo.

Vabljen so vsa društva brez oziroma, če spadajo k Prosvetni Matici ali ne, da pošljejo svoje zastopnike na to važno sejo. Kot tujcemci smo večkrat zastopavljani in prezirani, seveda ne na dan volitev, ko je vse sladko ko med, ampak takoj drugi dan pa je že drugače. In s skupnimi nastopi bomo lahko temu mnogo odpomogli, ker bodo v našem imenu govorili zastopniki naše organizacije. Pridite na sejo k Skofu in se boste seznanili s cilji in smernicami te organizacije, ker prihajet lahko čas, da jo bomo kot inozemci potrebovali.

Delavske razmere so v teh krajih zelo slabe. Rov na Blainu, ki je edina opora naših ljudi v tej dolini, obratuje le en dan na teden. Tudi nekaj govore, da bodo v rovu instalirali nove, moderne stroje, ki bodo izpodrinili

delavce. Koliko je resnice na tem, ne vem.

Bartonski rov, ki je pričel z obratom pred zadnji teden, je tudi omejil delo. Brezposelnostna podpora pri onih rovih, ki so bili zaprti pred 1. aprilom, je že zdavnaj potekla, pri rovih, ki so bili zaprti s 1. aprilom, pa je republikanci niso hoteli izplačati. Ker je zaprtih tudi več tovarn, izmed katerih ne bodo nekatere velike nikdar več obratovala, vlada tukaj ogromna brezposelnost.

V nedeljo dne 16. julija se vrši redna seja kluba Naprej št. 11 JSZ. Članstvo je urgiran, da se te seje gotovo udeleži. Na dnevnem redu bo poročilo o konferenci PM in diskuzija o bodočem zboru JSZ, kakor tudi več drugih važnih vprašanj, tikajočih se našega bodočega gibanja. Seja bo torej važna in je potrebno, da ste vsi navzoči.

Kot je razvidno iz poročil v Prosveti, se povsod vrše proslave 35-letnice jednote z dobrimi uspehi. To kaže, da se članstvo po nasebinah zanima za svojo organizacijo. V Pittsburghu pa se bolj zanimajo za slovenski dan. Bi bilo res vredno zanimati se, ako bi stvar imela pošteno lice. Ampak pogledajte, kakšna zmes je to, ker povabili so vsake vrste govornike, le delavskih ne. Za delavsko zavest je torej vse skupaj brez pomena in zavajalno. Nerodno je to, ker so pustili rabo imen obeh federacij v zapadni Penni, katere sedaj izrabljajo tisti v svoje namene, ki bi še danes najraje uničili Prosveto, ako bi jo mogli. Je to res — "demokracija". Posamezni člani le naj delujejo na svojo pest, ne smelo bi se pa rabiti imena SNPJ v prid nasprotnikom, ki pod plaščem kujejo svoje ambicije na škodo SNPJ.

Joseph Snoy, 13.

Zidansko poročilo

Sharon, Pa. — Se vedno prihajajo iz raznih nasebin pisma, v katerih me prijatelji pozivajo, da bi se kaj poročal v Prosveti, ker nimajo kaj čitati, odkar ni mojih dopisov. S tem se jaz ne strinjam, saj pišejo drugi dopisniki. Vedno vidim vse kolone napolnjene z dopisi, katere rad čitam.

Povem vam, da sem prepustil svoje kolone v Prosveti tistim, ki so me kritizirali, češ da pišem le o klobasah, oni pa hočejo kaj bolj podučnega. Ker pa nisem profesor, da bi pisal podučne članke, ker nisem po gimnazijah hlač trgal, moram pač pisati o svojih vsakdanjih skušnjah. Za kravjega pastirja to že zadostuje in tisti čitatelji, ki so z menoj vred prizadeti, so zadovoljni z mojimi dopisi in me pozivajo, naj še kaj pišem.

Čital sem tudi dopis br. Johna Langerholca iz Johnstowna, ki vprašuje br. Snoya, Valentinčiča, Barbiča in podpisane, če smo se ustrašili Kerzetove kritike. Br. Langerhole, kaj takega se mi ne ustrašimo, ker tista kritika spada bolj pod "ljubljanško lipo" kot pod lipo SNPJ. No saj sta mu br. Molek in Vider krepko odgovorila in mislim, da za Kerzeta to za enkrat zadostuje. SNPJ potrebuje delovnih lu-

di, ne pa takih, ki kritizirajo čez jednoto in glavne uradnike.

Zasledujem tudi tiste dopisnike, ki so nas kritizirali, kaj nas bodo oni naučili v naših kolonah, ker smo vsi prej omenjeni štirje omejili dopisovanje in odstopili prostor našim kritikom. Do danes tega še nismo opazili, čeprav marljivo zasledujemo.

Dolžnost me veže, da se kot dolgoletni zastopnik javno zahvalim mojim društvenim bratom in sestram, ki me pridno obiskujejo in donajajo raznovrstna darila in jestvine. Na moj 74. rojstni dan so me kratkočasili br. Valentinčič in njegova soproga ter Jacob Trojar in njegova žena. Uganjali so vsakovrstne šale in nam je čas hitro potekal. Hvala za prijazen poset in lepa darila.

Nekaj dni pozneje me br. Valentinčič zopet obišče z zetom in hčerko. To pot je Valentinčič vzel blagajno s seboj in mi je naštel 79 goldinarjev, povrh pa izročil še štiri flake piva. Vsi so mi želeli, da bi se kmalu pozdravil in jih obiskal v Slovenskem domu, kjer sta Joe in Josephina Godina za natakarja in oskrbnika.

Na 4. junija sta me obiskala John Novak in njegova soproga. Objubila sta mi, da mi pošljeta neke medicine, ki mi bodo bolečine olajšale. Čez par dni pa zagledam, ko se mlada gospodična pripelje s kolesom k moji hiši. Seveda je nisem poznal. Sodil sem ji kakih dvajset let, ker je telesno krepko razvita. V resnici pa je bila to 12-letna Novakova Milka, ki me je pozdravila v lepi slovenščini in pravi, da mi je prinesla medicino. Na vprašanje mi pove, da je sestra Frances Novakove, ki poučuje v igrah in petju. "Pred enim tednom smo vprizorili koncert, pa vas nismo nič videli," mi pravi. Ves njen sem se pogovarjal z mlado Milko v lepi slovenščini. Moja žena se ji čudi, ker tako gladko govori slovenski jezik, ona pa odgovori, da morajo doma vsi govoriti slovenščino, ker angleščine itak ne bo nikdar pozabila, mamini jezik pa se ji najlepši zdi. Srečni starši, ki imajo take otroke in srečni otroci, ki imajo take starše.

Par dni pozneje pa me obišče Milkina sestra Frances Novak, o kateri sem že večkrat poročal, da je učiteljica tukajšnjega mladinskega krožka. Je zelo prijazna in marljiva deklica. Prinesla mi je velik zavitek zelo okusnega peciva, krofov, na vse načine zrezljane. Nisem vedel, če jih je shkejlala ali izstrikala. Ko sem jih djal v usta, so se kar raztopili. No, kaj takega se nisem zavžil vse življenje. Prijazno me vprašuje, kako se kaj počutim in pravi, da je slišala, da ne morem nič jesti, ona pa mi bo napravila taka jedila, da jih bom lahko zavžival, čeprav nimam zob. No, če me bodo taka dekleta zdravila, mora človek imeti upanje, da se pozdravi v najkrajšem času. Hvala za darila in tolažbo.

Obiskala sta me tudi Joe in Frank Garm. Joe je naš društveni predsednik in je bil delegat na 11. redni konvenciji. Vsi zgoraj omenjeni bratje in sestre so Valentinčičevi sorodniki in vsi prijazni in postrežljivi. Zato želim, da jih kmalu obiščem v Slovenskem domu. Najlepša hvala vsem skupaj.

Na 25. junija pa sta me obiskali dve Clevelandčanki, mati in hči — škoda, ker sem njih ime-

Ignac Moscički, predsednik poljske republike.

na pozabil. Prišli sta na piknik, ki se pa ni vršil, ker je šerif zagrozil lastniku zemljišča in društvenemu odboru z veliko kaznijo. Zato je bil piknik tudi preklican. Dotični ženski sta potem obiskali trgovca Franka Novak, kjer so vprašale za moj naslov, češ da bi me rade poznale, ker se jim dopadejo moji dopisi. Annie in Lope Peršin sta jih potem pripeljala na moj dom. Dobili so me sedečega v senci pod vinoko trto. Mati mi je izročila zavitek mesenih smodk kot darilo za moje dopisnikovanje in mi naročila, naj moje kolone v Prosveti zopet prevzamem in nadaljujem z mojimi poročili. Poslovili sta se od mene in odšli nazaj proti Clevelandu. Hvala za lepo darilo.

Obiskala sta me tudi prijatelj Jacob Yert in Rudy Ločničkar, oba zvesta naročnika Prosvete. Prvi je tudi dober dopisnik Prosvete.

Anton Zidanšek, 262.

S pota

V Minnesoti v teh deževnih in toplih časih človek srečuje vsakovrstne avte iz raznih krajev dežele. Mnogi imajo pripete tudi turistične hišice. Svigajo sem in tja tudi veliki busi in vse hiti ven v božjo naravo.

Na 1. julija sem bil povabljen iz velikega mesta Dulutha, kjer sem še vedno pod zdravniško oskrbo, toda se počutim vedno bolj krepkega, v Gilbert na svatbo hčerke Joeva Lappove družine. Po jako lepem ceremonijah v cerkvi se je odpeljala velika množica svatov k jezeru čisto indijanskega imena Esquagana, kar pomeni središče milijonskih jezer. Indijanska pravljica omenja, da so se pri tem jezeru sestajali seleci se Indijanci. Bilo jim je nekoliko središče, kakor je na primer mesto Chicago središče USA.

Tukaj ob tem kristalno čistem jezeru smo se zabavali in bili z vsem zadovoljni Slovenci in Slovenke in razni drugorodci od blizu in daleč.

Matiija Pogorelec.

O obisku in nesreči treh mladenc

Latrobe, Pa. — Z delom se ne morem pohvaliti, ker izgleda vedno slabše. Tukajšnji premogetovni stalno odklanjajo vedno več delavcev, v rovih pa instalirajo stroje za kopanje in nakladanje premoga. Vprašanje je, kam se naj odslovljeni delavci obrnejo za delom, ker premogor v fabrikah ne dobi dela, ker tovarnarji vedo, da so prežeti z unijskim duhom. Tega se pa lastniki še neorganiziranih tovarn, katerih je še precej, boje.

Naj omenim, da nas je obiskala sestra Frances Vreček iz Chicaga, sestra Angeline Zaitz. Prišla je v družbi dveh prijateljic, Mary Tich in Jennie Zigman iz Clevelanda. Ker je bila prvič v Pennsylvaniji, se je jako zanimala. Posebno je hotela videti, kje se premog koplje. Ko sem ji razkazovala več premogorov, se ni mogla načuditi velikim kupom premoga, katerega morajo v velikih mestih tako drago plačati.

Omenila je, da bi rada obiskala tudi Slovenski dom v West Newtonu, ker ji je njena sestra Angela Zaitz večkrat pripovedovala, kako so tam prijazni rojaki. Tako nas je moj sin dne 2. julija s karo potegnil tja. Ko pridemo v West Newton, se je že od daleč slišalo veselo petje, kajti pevsko društvo Savica je ravno imelo svoje vaje. Po vajah bi imela biti prosta zabava. Kar naenkrat pride v dom br. Križar in nam naznani žalostno novico, da so utonile tri hčerke br.

(Dolje na 3. strani.)

Evropsko življenje v številke

Ali so povprečni evropski zakoni statistika veli na podlagi števil iz evropskih držav, da so izgledi za srečen razmerju 1:160 v prid srečnemu zakonu razumemo pod srečo to, da se zakon ne bo domači prepri ne prihajajo pred sodnika, roma pred policijo. Če pa razumemo srečo tiho, trajno srečo na obeh straneh, nam statistika pove, da je po petih letih en zakon med šestdesetimi znosen.

Ali pričakujete v svoji družini otroka? nje je precej veliko, kajti pred 60 leti je vsak deseti novorojenček, danes pa jih ne živih 19 izmed 20. Tudi za matere se silno povečal up, da vstanejo žive in zdrave porodne postelje.

Ženske imajo več upanja, da postanejo re nego moški. Nad 85. letom je razmerje ženske 315:4, za moške pa samo 626:1.

Bolezni nam delajo danes manj skrbi nekoč. Slovito vnetje slepica je samo je rarijski problem za zdravnika. Tudi pljučica in davica sta postali redki, in sicer pljučnico en sam človek med 700, davico eden med 571. Za legarjem oboli komaj 13.333 Evropec. Samo glede srčnih bolezni še nismo na jasnem. Tu ugotavlja statistika še vedno močno napredovanje.

Če neko pravdi, da je naš čas blazen, hudo pretirava. Resnica je, da pride v blaz dandanes veliko manj ljudi v razmerju s vilom prebivalstva nego nekoč. Mnogo seveda polovičnih norcev, ki tekajo prostokrog. Rekord ima v tem pogledu Irski druger je Škotska.

5:6 je možnost, da umremo mirno v postelji sicer po kakšni bolezni, potem ko smo koračili povprečno življenjsko starost. T imenuje naravna smrt. Tu se kaže tudi varnost srčnih bolezni, v razmerju 1:4 umro Evropeci v postelji za kakšno takšno leznijo.

Napačno pa je naziranje, da je človek stoji varnejši nego kjerkoli drugje. Sam Angleskem, kjer imajo v tem pogledu visoke številke, umre vsako leto 80 osebn način, da padejo s postelje. 430 se jih v lji zaduši in tu dajejo seveda otroci naj odstotek, zlasti prav majhni otroci, ki se duše pod blazino.

Dom je v vsakem primeru prav tako na stvar kakor kakšna prometna cesta. 12 otroci, ki umrjejo, se je eden opazil v kuhinji. Preproge in polirana tla, mačk ti stečejo med noge, in podobne stvari, so mnogih nezgod in smrtnih nesreč.

Med prometnimi pripomočki so cestna la najnevarnejša. Vsekako je dosti varno voziti se z železnico ali ladjo.

Včasih živimo v pravi poplavi banke. Toda mrzle številke nas uče, da je velika verjetnost, da nam kakšen posej uspe. To je postati samo milijonar. Tu so izgledi 1:1,000,000. Se vedno pa je to lažje računati že v naprej kakšno loterijsko število ali pa dobiti v roke karte z vsemi aduti.

Ženske bo naposled zanimalo se to, da med 999 pari novih nogavic, ki jih kupijo maj en par, ki se jim bo raztrgal že prvi.

Bakterije na presnem sadju

Eden izmed neboljenih otrok higijene sadje. To rase samo ob sebi umevno pravi prosto vsakih bakterij, toda na ta ali oni način zlasti ob času obiranja se v njem lahko nasoleg drugih tudi nevarne bolezenske klice. poti skozi številne roke, preden pride na se sadje lahko kuži s povzročitelji kakšnega legarja, tuberkuloze, kolere itd.

V vodi, s katero so oprali eno samo čes so našli do 90,000 bakterij, na jagodičja do 10,000, na slivi 30,000, na hruski do bakterij. Pri tem je šlo za neoporečno postno sadje. To so skoro neverjetne številke sedaj si lahko vsak sam izračuna, kolik množine bolezenskih klic morejo biti na sadju, ki ga uživamo neopranega.

Večina teh klic se da odstraniti s tem, sadje operemo z navadno pitno vodo, strah bi morala biti v vsakem gospodinjstvu tako samo ob sebi umevna kakor umivanje pred jedjo. Se nevarnejši je sladoled, post tisti, ki ga prodajajo na ulici. Napredek menijo v tem oziru že zaviti sladoledni stiki jih polagoma uvajajo.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 7. julija 1919)

Domače vesti. V Southview-Cuddyju, je umrl 24-letni Fr. Petrič iz Rignovec na jerskem.

Delavske vesti. Organizirani krojaški laveli v Chicagu so zastavkali.

Inozemske vesti. Revolva v Italiji se dir delavci že kontrolirajo mnogo mest. Vojski pasivni in si z delavci vred dele živila.

Sorjetska Rusija. Iz Moskve javljajo, Kolčakov čete v zapadni Sibiriji prestop na sovjetsko stran.

(Dolje iz prve kolone.)

Congress se je te dni izrekla v navdušen vsaki diktaturi. Ta organizacija je bila mesec pod ostro kritiko zaradi svojih nističnih priveskov, ampak zdaj je pokonci Krščanske krstne vojske, da je ideja kracije v Ameriki na pohodu.

Protestne demonstracije v Washingtonu proti znižanju podpore brezposelnim in omejitvi gradnje religijnih projektov.

Novice z starega kraja

Slovenije Kaj je RANT UMORIL PERINOV

9. junija.—Novica o Rantu Mici Ceferinove se je z razglašeno naglico širila po vsem slovenskem okolici. Zločin ni bil redki, zato je razumljivo, da je grozotni dogodek v ljudskih razmišljanjih postal predmet živahnih razmišljanj. O Rantu se širilo najrazličnejše, seveda mnogo od njih z nami potvarjanji, kar je razumljivo, kajti ljudska domišljija najna in kaj rada ustvarja kaj. Redki so, ki gledajo na Ranta z objektivnim očesom, ki jim družinski čut, prirojenost in razsodnost ne dovoljuje, da bi s potvarjanjem dejstev in s površnim pogledom vzemirali javno in delali krivico prizadevanju Rant iz Zbonte pri Zagorju je umoril Mici Ceferinovo v petek popoldne in se nato v avtomobilu v Škofji Loki, kjer je bilo takoj odposlano po podnart, da poiščejo Ranta in ugotove dejanski podnartski orožniki so ga poiskali v Ljubno in po polnem iskanju so na Arpenkem travniku v Lazah našli Ranta, ki je padel na tla. Rant je bil 16-letni sin kočarja Franc Timovič iz Venčeslava pri Slovenski Bistrici, ki je dobil udarce v levo sence in obeležil mrtve. Vsi ostali pa so na kupu obležali pred osebnim avtomobilom, a niso dobili pri padcu nobenih hujših poškodb. Nekateri so sami šli proti Slovenski Bistrici, nekaj pa jih je ostalo na bližnjem travniku, od koder so jih potem reševalci odpemili v bolnišnico.

Mrtvega Timoviča so odnesli v slivniško mrtvašnico, hude poškodbe pa je dobila pri padcu iz avtomobila tudi 11-letna posestnikova hčerka Ivana Margučeva, ki ima počeno lobanjo. Med ostalimi poškodovanci so 41-letni posestnik Henrik Segar iz Zgoranje Loznice, 33-letni posestnik Franc Musič iz Tinja, 20-letni delavec Ernest Steferl iz Kostanjevice, 17-letni Roman Steferl, 19-letni delavec Albert Perc iz Maribora, 45-letni posestnik Filip Ravnjak iz Oskoške gore pri Oplotnici, 19-letni posestnikov sin Leopold Rahle iz Gladomeša, 17-letna posestnikova hčerka Franciška Rahle iz Gladomeša, 18-letna posestnikova hčerka Marija Justinkova iz Kostanjevice, 16-letna posestnikova hčerka Matilda Ozimičeva iz Zgoranje Loznice ter njena sestra Terezija, 36-letni posestnik Ivan Marguč iz Gladomeša in 50-letni delavec Jožef Golčar iz Slovenske Bistrice. Med vsemi temi je Ivanka Margučeva najbolj nevarno poškodovana. Pri tej hudi prometni nesreči ne more biti govor o kakem karambolu, ker je ugotovljeno, da se je osebnemu avtomobilu že znašel pred kupom na cesti ležečih ljudi. Velika je sreča, da se je osebnemu avtomobilu ustavil, preden je zagazil v kopico ponesrečenec, ki so pili iz tovornega avtomobila zaradi tega, ker je med vožnjo popustila njegova leva stranica.

V nedeljo je bilo še več prometnih nesreč. Na klanecu iz Rošopha v Kamnico je zavozil sodarski mojster Leopold Veber iz Čmurek v neko ograjo, je prebil ter obležal s hudimi poškodbami na glavi. Na tako zvanem Montebelu pa je padla z motornega kolesa 22-letna šivilja Antonija Pustnikova iz Mežice, ki je dobila pretres možganov ter več poškodb na glavi in nogah. Tudi na cesti proti Hotinji vasi se je pripetila nesreča. Avto, s katerim so se vozili neki fantje, se je zaletel v kmečki voz, ki se je preobrnil ter pokopal pod seboj Ano Zimovo, ženo kočarja državnih železnic. Nesrečna žena ima nalomljeno hrbtnico in so njene poškodbe precej nevarne.

TRI NESREČE NA DOLENJSKEM
Škofjanec, 13. junija
Te dni je bilo zborovanje učiteljskega združenja za podna okraja Mokra

nog in Radeče v Trzinu. Tja se je podalo tudi Škofjanski učiteljski zbor. Na povratku se je dogodila nesreča. Nekaj kilometrov od Mokronoga so z vozom srečali neki avto in ker je bil konj plašljiv, je skočil s ceste. Voznik je bil že star in ga ni mogel krotiti; tako se je vse skupaj zvrnilo v jarek. Pri prevračanju se je zlomila rebro začasna upraviteljica naše šole ga. Jerica Žebretova. Avtomobilist je ponesrečenko takoj vzel v svoj avto in jo pripeljal v Mokronog, k zdravniku, ki je nudil ga. Žebretovi potrebno pomoč, da je lahko ostala v domači oskrbi. Ostalim se po vsej sreči ni zgodilo nič hudega.

V soboto zvečer okrog 22. ure je pričelo žareti nebo na zapadni strani in že je tudi zvon javljajal, da nekeje gori. Pogorela je v Zalogu hišica, v kateri že več let ni bivala. Lastnica Angela Hočevarjeva je se pred leti preselila v Gorenje Dole in živi tam, ker ni hotela biti v lastni hiši. Kupila je sedaj tam drugo domačijo. Zaradi požara so imeli sosedje veliko strahu, ker je bila resna nevarnost, da se vžgejo hiše Markelca in Sinkovca in le požrtvovalnemu delu vseh, se je posrečilo ubraniti domačije pred ognjenimi žubljami. Gotovo se bo našim orožnikom posrečilo izslediti požigalca, ki je povzročil domaći strahu in škodo.

V noči od sobote na nedeljo se je zgodil edinstven primer v naših krajih, da je bil ukraden iz zaklenjenega hleva konj z opremo in zapraviljivkom in da je bilo vse skupaj odpeljano bogvekam. Posestnik Alojzij Hočevar iz Dabruske vasi ima bivališče na samotnem kraju, precej oddaljeno od drugih sosedov. Hiša stoji kakih 200 korakov od glavne ceste in do nje vodi slaba poljska pot. Okrog polnoči je gospodar Hočevar še napajal konja, menda takoj po njegovem odhodu pa so ga mu neznanec z vsem odpeljali. Na delu so bili premeteni in v tem poslu gotovo izurjeni tatovi. Da se ne bi slišalo, kako vodijo konja iz hleva, so nametali vse naokrog gnoja. Enako so spravili voz do ceste po travniku in nji, da domači niso čuli nobenega šuma in ropota. Konja so lepo vpregli k vozu zapraviljivku in so zdivjali najbrže proti hrvaški strani. Pretekli teden so se vozili tod okrog cigani na treh vozeh in ni izključeno, da so oni odbrali konjčka. Zjutraj okrog četrte ure konja že ni bilo več v hlevu in so takoj bili obveščeni orožniki, ki so se podali na razne strani. Z motornim kolesom so se peljali do Samobora in tudi v druge smeri, vendar brez uspeha. Posestnik Hočevar je oškodovan za okrog 5.000 din.

Zakaj so se izpovedali?

W. C. Krivitsky
(Prevedel A. Garden)
(Nadaljevanje in konec)

Prikojena evidenca
Trebalo je dostaviti, da je izpoved Mračkovskega, potem ko je bila dostavljena Opgu, zlomila tudi hrbenico Ivana Smirnova, ki je sledil svojem kolegu. Kljub temu je Smirnov na javni obravnavi napravil več poskusov, da bi prekal svojo izpoved. To mu je vsakrat preprečil tožilec.

Drugi primer, ki ilustrira metode, s katerimi so bile dobljene izpovedi, se tiče bivšega sovjetskega poslanika v Angliji Sokolnikova. Zaslusnevalni prosekutor, ki je bil na čelu zunanjih odnosov jehtnikov, je bil Behrman, pozneje povišan za notranjega komisarja in kot tak je postal tudi načelnik Opgu Beloruske sovjetske republike. V svojem prizadevanju, da bi našel "pričo" proti Sokolnikovu, se je Behrman odločil, da bo izbral nekega Angleža, o katerem je bilo znano, da je bil Sokolnikovov prijatelj in kateri je postal agent Opgu. Behrman je naročil Sloutskemu, naj od tega angleškega agenta dobi priročno izjavo proti Sokolnikovu.

Sloutski je odgovoril: "Sokolnikov se lahko izpove, kakorkoli boš zahteval od njega. Toda kako naj zahtevam od nekega tujca, ki je na naši plačilni listi v Londonu, naj pošlje evidenco, ki se bo vjemala s Sokolnikovovo izpovedjo? Ako bi jo skušal dobiti zate, bi ne napravil nič drugega kakor to, da bi potisnil svojo organizacijo v zagato. Moji zunanji agenti sploh ne bodo hoteli dostaviti tega."

"Kje je zapreka? Zakaj ne bi tega skušal?" je odvrnil Behrman. "Svojemu agentu plačaj več denarja in boš dobil od njega, kar želiš!"

Kljub temu, da so pestili in mučili jetnike mesec za mesecem, v nekaterih slučajih celo več let, so se vendar dobili taki, ki so pristali na izpovedi šele potem, ko je Stalin napravil z njimi kupčijo.

Znano mi je, da sta Kamenov in Zinoviev imela take kupčije (deals) s Stalinom mesece prej predno sta bila postavljena pred obravnavo. Zinoviev je klonil pred Stalinovo zahtevo. Kot je neki član njegove družine potem dejal, sta bila dva razloga, da je Zinoviev pristal na izpoved: "Prvič ni bilo nobenega izhoda iz Stalinovih železnih krempljev. Drugič je upal, da bo s tem obvaroval svojo družino pred persekucijo."

Tudi Kamenov se je bal, da bodo njegova žena in trije otroci podvrženi šikanam, kakor po kazuje njegovo pletiranje pred sodiščem. Taktika Stalina je, da kaznuje družino človeka, ki je obtožen političnega zločina.

Meseca marca 1937 so trije vodilni možje, ki so leto pozneje nastopili pri tretji in zadnji cirkuski obravnavi, igrali nepričakovane vloge na neki seji v Kremlinu. To se je zgodilo na plenarni seji centralnega odbora komunistične stranke, ki šteje 70 članov. Čistka se je bližala svojemu vrhuncu. Dežela je bila demoralizirana. Nikdo ni vedel, kaj ima Stalin v mislih.

V veliki dvorani Kremлина se je sešlo 70 visokih funkcionarjev, vsi žrtve strahu. Na Stalinovo povelje so bili pripravljene, da padejo drug čez drugega in dokažejo lojalnost svojemu gospodarju. Trije karakterji na tej zgodovinski seji so bili Yagoda, Buharin in Rikov. Odstavljeni načelnik tajne policije, Yagoda, ki je toliko časa slovel kot "maščevalni meč revolucije," je bil takrat še na svobodi. On je bil Rikovov naslednik kot komisar za pošto in brzojav. On je vedel, kakor so vedeli tudi vsi drugi, da so mu bili dnevi že šteti.

Stalin je prišel na sejo s smerenicami, katere naj se izvajajo. Čistka ni šla še dovolj daleč. Potrebne so nove obravnave. Tisti, ki pomagajo, bodo povišani. Na obrazih 70 mož sta bila zapisana strah in prevejanost. Kdo izmed njih bo v tem prepiranju, v tem boju za življenje, dosegel dopajenje pri svojem gospodarju?

Yagoda je tiho poslušal. Marsikakšno sovražno oko, inšpirirano po Stalinovih pogledih nanj, se je obračalo proti njemu. Kmalu je bil proti Yagodi usmerjen studeneč vprašanj in obtoževanj z vseh strani dvorane. Zakaj je prizanašal trockističnim gadom? Zakaj je skrival izdajalce v svojem štabu? Jeziki so se tepli med seboj, kdo bo bolj oavkrnil politično mrtvega Yagoda. Vsi so hoteli, da jih ališči Stalin, kakor da bi ga s tem hoteli prepričati o svoji udanosti.

Nenadoma, povsem mirno je Yagoda dvignil glavo. Izpovedoval je le par besed tihoma, kakor bi govoril sam sebi: "Kakšna škoda, da nisem aretirati slehernega izmed vas, dokler sem imel moč."

To so bile edine Yagodove besede. Sledila jim je nevihta norčujočih besed, ki so napolnile dvorano.

Stalinovo režiranje
Uniformirani tajni policaji so priveli v dvorano dva jetnika. Eden od teh je bil Nikolaj Buharin, bivši predsednik komunistične internacionale. Drugi je bil Aleksej Rikov, Leninov naslednik kot sovjetski premier. Bila sta slabo oblečena, bleda in izčrpana. Zasedla sta stole med Stalinovimi oporami, ki so se odmaknili od njiju v konfuziji in presenečenju.

Njun pojav pred centralnim odborom je inšceniral Stalin, da pokaže svoje "demokatično" postopanje s tema dvema velikima figurama v sovjetski zgodovini, s tema dvema ustanoviteljema boljševiške stranke. Toda centralni odbor je bil sedaj lastna Stalinova politična mašina. Buharin je vstal, da govori. Z zlomljenim glasom je zagotovil svoje sodruge, da ni nikdar delal kakšne zarote proti Stalinu ali sovjetski vladi. Odločno je zavrnil vsako sumničenje o kakšnem takem dejanju s svoje strani. Jokal se je in pletiral. Jasno je bilo, da sta z Rikovo in Buharino v središču v center starega tovarilstva v centralnem odboru stranke, katero sta pomagala ustvariti. Toda so drugi so previdno ostali tihi. Ljubše jim je bilo čakanje, da vidijo, kaj poroče Stalin.

In Stalin je spregovoril, ko je posegel v besedo Buharinu in vzkliknil: "Tako se ne obnašajo revolucionarji! Prinešiti morate dokaze o svoji nedolžnosti!"

Navzoči so pričeli divje kričati: "Nazaj v ječo z njima!" Stalin je bil deležen ovacij, ko sta bila Buharin in Rikov odvedena nazaj v zapor.

Oba jetnika sta popolnoma zgorela pomen zborovanja. V Stalinovih očeh jima je bila dana prilika, da demonstirata svojo lojalnost do stranke s tem, da se izpovevata svojih preteklih zmot in povišavata njegovo vodstvo. Toda, namesto da bi to storila, sta šla preko njegove glave in opravičevala sama sebe pred bivšimi sodrugi, ki niso sedaj nič drugega kot Stalinove marionete.

Na predvečer obravnave, za Kamenov-Zinoviev slučaj, je Stalin odredil vlađni dekret, s katerim je predsedniku Sovjetske unije zopet vrnil moč pomilosti. Namen tega dekreta je bil, da se zagotovi 16 obtožencem, ki se bodo v kratkem javno izpovedali, da lahko pričakujejo milost. Vendar so med obravnavo vsi jetniki drug za drugim ponavljali: "Ni mi na tem, da bi prosil milosti"; "ne prosim za olajšavo kazni"; "ne smatram, da bo mogoče prositi pomilosti."

Slovenska Narodna Podporna Jedinota
2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR
IZVRSILNI ODBOR:

Vincent Cinkar, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vagrich, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Vilip Gulinac, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Molek, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:
Andrej Vidrick, prvi podpredsednik.....796 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bulka, drugi podpredsednik.....623 S. 15th St., Milwaukee, Wis.
John Pedber, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 227, Strabans, Pa.
Camillus Zarnick, drugi distriktni podpredsednik.....3337 W. 63th St., Cleveland, Ohio
John Klansnik, tretji distriktni podpredsednik.....614 Todd St., La Salle, Ill.
Edward Tomsic, četrti distriktni podpredsednik.....Box 634, Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:
Math Petrovich, predsednik.....213 E. 11let St., Cleveland, Ohio
Vincent Cinkar, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vagrich.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Glin.....321 E. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
John J. Lotrich.....1837 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan.....1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POROTNI ODBOR:
John Gorick, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbič.....15511 Muskhka Ave., Cleveland, Ohio
Anton Sular.....Box 27, Arma, Kansas
Frank Vratich.....315 Tener St., Luzerne, Pa.
John Trebel.....Box 257, Strabans, Pa.

NADZORNI ODBOR:
Frank Zalta, predsednik.....2381 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Maliga.....23 Westcott Ave., Chicago, Illinois
Milan Medvedek.....34285 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

Prevarjeni
V zgodnjih jutranjih urah dne 24. avgusta 1936 je bilo 16 mož obsojenih v smrt z ustrelitvijo. Takoj so apelirali za pomilostitev. Zvečer istega dneva je sovjetska vlada naznanila, da je "zavrgla apel za pomilostitev obsojenih" in "da je bila obsodba že izvršena."

Pri drugi cirkuski obravnavi, slučaj Radek-Platakov-Sokolnikova, ki je sledila kmalu po prvi, se je Stalin tako ravnal, da je poskrbel še za več izpovedi pri bodočih obravnava. Od te skupine 17 mož je s komutacijo obsodbe ohranil štiri pri življenju. Dva od teh sta bila vodilne figure, Radek in Sokolnikov. Ostala dva sta bila zakonita agenta Opgu, ki sta bila podvržena kot "priči" v svrhu omreženja ostalih.

Med drugo in tretjo obravnavo je preteklo polno leto. Meseca junija 1937 je bilo eksekutiranih osem najvišjih generalov rdeče armade, na čelu njim Tuhačevski, brez izpovedi in po dozevni tajni obravnavi. Na 9. julija 1937 je bilo v Tiflisu, v prestolnici Stalinove rojstne domovine, eksekutiranih sedem visokih kavkaških boljševikov, katere je vodil Budu Mdvanji, bivši Stalinov revolucionarni tovariš; tudi ti so bili eksekutirani brez izpovedi po dozevni tajni obravnavi. Na 19. decembra nadaljna grupa osem vodilnih boljševikov, na čelu njim Yenukidze, Stalinov protektor v mladih letih, ki je služil na visokih sovjetskih položajih osem let. Tudi ta skupina je bila eksekutirana brez izpovedi po dozevni tajni obravnavi.

Zadnja "izdajniška obravnavo" do danes, slučaj Buharina-Rikova-Yagode, je bila inšcenirana marca 1938 in je vključevala 21 mož. Vzelo je leto dni časa predno so iz njih dobili izpovedi. Obtožnice te obravnave so segale od kovanja zarote za umor Kirova, zastrupitev Maksima Gorkega do Hitlerjeve špijonaže. Samoobtoževanje izpovedovalcev je doseglo do tedaj nedosegljive globočine.

Svet je strmel nad medsebojnim kosanjem izpovedovalcev in prosekutorjev, kdo bo drug drugega bolj potlačil. Pri vsaki obravnavi so obtoženci tekmovali v samoblatenju, kdo bo izpovedal več grehov in zločinov. Vsaka nadaljna obravnavo je zvišala to navidezno blazno formo samoponizanja.

Mnogo ljudi je mnenja, da so žrtve s temi fantastičnimi ekstremiti skušale priti v ono malo skupino, katero bo Stalin pomilostil. Je možno, da so imeli nekateri to malo upanje, saj so celo prekosili neprimerne prosekutorja Višinskoga v varanju (make-believe). Toda jaz dvomim, ker so vsi poznali Stalina. Vsem so bile znane Stalinove značilne besede, katere je izrekel napram svojemu staremu kolegu Buharinu: "Revolucionarji se na ta način ne branijo."

Kot star član boljševiške stranke, jaz raje verjamem nekaj drugega. Dasi so bili upogojeni in izmučeni od zasliševanja, sem jaz prepričan, da so še a fantastično vehemenco svojih izpovedovanj upali doseči to, da s tem dokažejo, da je bilo vse skupaj, cirkuske obravnave in izpovedi, le politična borba. Mnenja sem, da so hoteli pokazati zgodovini, da so bili do svoje zadnje ure še vedno aktivni v političnem boju, da so se "izpovedali" o zločinih proti stranki kot njih zadnji desperatni poskus, da ji služijo a tem, da jo prej ko slej obvarujejo pred Stalinom.

Ko sem nekaterim Američanom povedal to svoje mnenje, so mi odgovorili, da je kaj takega nepojmljivo za ameriško pamet. Vendar jaz v to verujem, ker sem poznal kvaliteto starih boljševikov, njih posvečenost stvarni, njih znanje Stalina.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Morela — Louise, stara 23 let, Anna, 21 in Eleanor, 17 let.

V nedeljo dne 2. julija so se v družbi svoje prijateljice, 18-letne Margarette Skrijane podale na sprehod ob reki Younghougheny. Ko so zagledale nek star čoln, so stopile vanj, da se malo povišajo po reki. Ko so privesale nekoliko od brega, so s strahom zapazile, da uhađa voda v čoln. V strahu, da bi se ne potopile, so hotele odvesti nazaj do brega, toda zjel jih je vrtilce, ki je prevrnil čoln in pokopal v hladnih valovih vse štiri mladenke.

Rešila se je le hčerka br. Skrijanca, ki je znala nekoliko plavati. Odhitela je na pomoč; ali žal, bilo je prepozno, kajti tisti dan mi ne pojde več iz spomina. Še enkrat se zahvalim sestri Vreček za obisk in upam, da nas zopet obišče.

Josephine Klopčar, 318.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNKA JEDNOTA
Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih družtev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorni dopolnil v naznanila drugih podpornih organizacij in njih društve naj ne pošiljajo listu Prosveta.

V blag spomin
prve obietnice prerane smrti naše nepozabne matere in ženo

MARGE NOVAK
(rođ. BENIGER)
ki je umrla 2. julija 1938

Frank Novak in otroci
Rhooygan, Wis.

A. V. Whitney, predsednik bratovčine železniških spremnikov.

ROMAN TREH SRC

JACK LONDON

Francisov mladostni zanos ni poznal ovir. Hitro so pregledali noveše atlase in stare zemljevide, izučili so starinske listine in komaj je minulo pol ure, ko je Francis svedčano izjavil, da bo prva riba, ki jo vrže na suho, ona na Bullu ali Calfu — na dveh majhnih otokih v Lagone of Chiriqui, na enem izmed katerih je bil zakopan po Torresovem prepričanju zaklad sira Henryja.

— Se danes odpotujem s prvim večernim vlakom v New-Orleans, — je izjavil Francis. — Vlak ima direktno zvezo s parnikom, ki odhaja v Colon, — že včeraj sem se informiral. — Svarim vas pred zakupom jadrnice v Colonu, — je dejal Torres. — Potujte dalje do Belena po suhem, konji vam bodo na razpolago. Tam živi preprosto ljudstvo in če najamete jadrnico, ne bo nihče slutil, kakšne namene imate.

— Vaš nasvet se mi zdi dober! — je priredil Francis. Ali morete opraviti svoje posle do večernega vlaka, señor Torres? Samo po sebi se razume, da prevzamem v tem slučaju vlogo blaginjskega in da gre ekspedicija na moj račun.

Toda pod vplivom Reganovega pogleda, ki ga Francis ni opazil, se je Alvarez Torres zlagal:

— Zai, da bom primoran pridružiti se vam pozneje, Mr. Morgan. Imam opraviti s sodnijo v neki privatni zadevi in moram počakati, da bo obravnavana končana. Terjatev sama po sebi ne igra nobene vloge, ker je vsota malenkostna, pač pa je zame zelo važno rodniško ozadje te zadeve. Mi, Torresi, imamo svoj rodniški ponos, ki se zdi vam, praktičnim ljudem, smejen, ki ga pa mi ne damo za vse na svetu.

— Pridruži se ti pozneje in popravi tvojo napako v slučaju, če bi zgrešil pot, — je prigovarjal Francisu Regan. — Predno se pa ta reč izmuzne tvojemu spominu, se je treba s senorom Torresom domeniti, kako bosta delila zaklad ... če ga sploh kdaj najdeta.

— Kaj menite vi? — je vprašal Francis. — Vsakemu polovico, seveda, petdeset in petdeset! — je odgovoril Regan in razdelil velikodušno to, česar po njegovem trdnem prepričanju sploh nikoli ni bilo.

— Vi odpotujete za menoj takoj, čim opravite svoj posel pri sodniji, kajne? — je vprašal Francis Spanca. — Regan, prosim vas, prevzemite njegovo zadevo sami in pospešite jo.

— Rade volje, dragi moj! — je odgovoril Regan. — Kaj pa če bi prišel Alvarez v denarne stiske? Ali mu lahko priskočim na pomoč v tvojem imenu?

— Imenitno! — je vzkliknil Francis in segel staremu lajaku v roko. — Bom imel vsaj manj skrbi. Zdaj pa moram hitro domov, da pripravim prtljago in ujamem vlak. Na svidenje, Regan! Na svidenje, señor Torres, tam doli nekje v okolici Bocasa del Toro ali v kaki luknji na ozemlju Bulla odnosno Calfa. Vi trdite, da leži zaklad a Calfu? Pa naj bo — na svidenje torej!

Senor Alvarez Torres je ostal še nekaj časa pri Reganu in dobil točna navodila, kako naj igra predstoječo vlogo. Njegova vloga je obstajala v tem, da bi delal Francisovi ekspediciji vse mogoče ovire in napel vse sile, da se mladi Morgan dolgo ne vrne v New York.

— Skratka — je dejal Regan — meni je čisto vse eno, če se sploh nikoli več ne vrne, samo če se vam posreči zadržati ga tam za vedno, kar bo koristilo tudi njegovemu zdravju.

II.

Denar je prav tako samozavesten, kakor mladost. In Francis Morgan, ki je bil eden glavnih in najbolj tipičnih predstavnikov denarne sile in mladostnega znanja, je stopil nekada dne — tri tedne po sestanku s Reganom in Torresom — na krov jadrnice "Angelike". Morje je bilo čisto in mirno kakor ogledalo. Od brezdelja in prebitka energije je zapovedal domačinu-kapitanu, sinu jamaškega črnca in Indijanke, naj spusti s krova čoln.

— Zdi se mi, da bi tu lahko ustrelil papigo, opico ali karkoli, je dejal sam pri sebi in nameril Zeissov daljnogled na gosto zaraščeno obalo.

— Večja je verjetnost, sire, da vas ugrizne "labarri" — v naših krajih je pik teh kač smrtonosen! — se je zasmajal kapitan, lastnik "Angelike", ki je bil po očetu nadarjen za tuje jezike.

Njegov zadnji vlom

Frederic Boutet

Ob treh zjutraj je bilo. Hotel je bil teman in vse je že spalo.

"Pojdimo! Čas je že!" si je rekel Artur Diameaux. Obleden je skočil s postelje in odprl okno. Nič se ni zganilo. Potem je stopil k omari, vzel iz skatle cilindar, iz njega pa dve močni vrvi, drugo pa je privezal k železni ograji ob oknu. Vrv je segla do balkona, ki je bil pod njim.

"Tako, to bi bilo opravljeno," si je zadovoljno rekel Artur. Potem je zlezal skozi okno in se spustil po vrvi.

Svoj vlomilski pokle je bil začel opravljati pred petimi leti. Še nikoli ga niso dobili, a vendar se je vselej bal. Negotovost tega nevarnega poklica mu je grenila življenje.

Sicer pa je bil prav prijazen mladenič vpludnega vedenja. V enem izmed najboljših zavodov je končal srednje šole. Tam se je naučil v družbi bogatejših tovarišev sto načinov, kako se de-

nar zapravlja, a niti enega, kako se denar služi.

Šel je k vojakom, toda tega življenja se je kaj hitro naveličal. Vrnil se je domov, toda tam ga je zadel najhujši udarec usode. Njegov oče je moral napovedati bankrot in Artur je postal brez.

Ob očetovi smrti je imel sto frankov, manj kakor tri tisočake denarja in dober milijon dolgov. Za te se pa ni menil. Hotel je živeti, a delo mu je bilo tako zoprno ... in žel je na edino pot, ki mu je še ostala: postal je vlomilec. Ta poklic mu sicer ni bil všeč, saj bi bil rad

Smrt pri samorokem bogcu

Vane Bethkin

Kadar se vracam iz mesta na počitnice, moram iti od postaje vedno tri ure peš. Poleti je to kaj lepo, pozimi pa je zaradi velikih zametov naporno in nevarno. Kljub temu pa vedno hodim rad po tistih potih in stranskih potih, ki so mi tako znane, da bi jih ne zgrešil niti v najgostejši temi. Nekateri se jih sicer boje in vedno pripovedujejo kake

pošten kakor njegovi tovariši, toda za to mu je manjkalo denarja.

Pri vlomih je, imel res srečo. Bil je že od mladih nog telovadec, in to mu je v novem poklicu zelo dobro služilo. Za vlope si je najraje izbiral boljše hiše, zlasti velike hotele. Vlomil je pa le redkokdaj: le takrat, kadar ga je prislilo k temu pomanjkanje denarja. Zmeraj je vztrepetal, kadar je pomislil, da bi ga kdaj utegnili zasačiti.

V tej sezoni si je bil izbral za svoje udejstvovanje eno izmed najbolj znanih letovišč. Že prvi dan, ko se je naselil v največjem hotelu, je zbudila njegovo pozornost bogata Američanka Aurora Simpsonova, ženska, ki je imela umetne svetle lase, umetne, skoraj preveč bele zobe, umetno rdeče ustnice in — prirodno previsoko postavu. Ko je umrl njen mož, ji je bil zapustil precej milijonov. Kadarkoli se je pokazala v družbi, je imela na sebi za več sto tisoč frankov demantov, biserov in drugih dragocenosti.

"Kakor nalašč zame!" si je rekel Artur. Že teden dni je večerjal z njo za isto mizo, lovil njene poglede in premišljal, kako bi prišel do njenih dragotin.

Vse je skrbno pripravil. Okno njegove sobe je bilo tik nad njenim balkonom. Na balkon zato ne bo težavno priti. Prepričan je bil, da ima Američanka trdno spanje, ker se ni zbudila, ko je pred nekaj dnevi neznan človek streljal pred hotelom. Misli je po tistem zlešti v njeno sobo in jo ometiti s kloroformom. Vse drugo bi bilo igrača. Po vrvi se bo vrnil v svojo sobo, drugo vrv pa bo privezal na njen balkon, da bo speljal policijo na krivo sled. Demante bo skril v votlih petah svojih čevljev, ki si jih je bil dal napraviti za take prilžnosti.

Svoj načrt je uresničil s največjo opreznostjo. Stal je sredi njene sobe. Starikava dama je mirno dihala. Tiho se je splazil k njeni postelji — tedaj pa je zagorela luč na nočni omarici in ga za trenutek oslepila. Zgledal je revolver, ki je bil namerjen nanj, in zaslislal ledeno hladno glas:

"Če se premaknete, vas ustrelim!"

Aurora Simpsonova je bila. Sedela je na postelji, brez las, brez trepalnic, brez obrvi, brez zob — strahotna, gnusna. Arturju je zmanjkalo sape.

Še nikoli ni bil v tako strašnem položaju. Kaj naj zdaj stori? Kakor utopljeneč, ki se poskuša ujeti za najmanjšo bilko, se je oprjel edine misli, ki se mu je bila takrat posvetila.

"Oprostite ... gospa ... tako zelo vas ljubim!" je začel z glasom, ki mu je samemu zavrelo tako tuje, da ga ne bi bil skoraj spoznal za svojega. Potem se je spustil na kolena. Ni si mislil, da bi ga utegnili to rešiti, a vendar ...

Toda vse se je uredilo bolje, kakor je upal. Gospa Simpsonova se je iznenada vas izpremenila. Trdi izraz ji je izginil iz oči in v neznem nasmešku so se ji odprle prazne čeljusti.

"Dragi moj, zakaj mi niste tega že prej povedali?" je šepnila blaženo. "Saj se vam ni bilo treba vtihotapiti v mojo sobo kakor kakšen vlomilec ... Odpustim vam ... pridite k meni!"

Artur je vstal. Kolena so se mu tresla in groza ga je obhajala. Že se je hotel pogrniti nazaj skozi okno, tedaj pa se je spomnil aramate, ki ga čaka, če ...

Stopil je k postelji, zatnil oči in se spustil v njen objem.

To je bil njegov zadnji vlom. Nekaj dni nato je vzel za ženo Aurora Simpsonovo in njene milijone.

temne zgodbe, ki so se temu ali onemu primerile, meni pa še nikdar ni prišlo na misel, da bi se česa bal. Samo tedaj, ko pridem na vrh hriba tik pred domačo vasio, se ob samotnem križu vedno zdrznem.

Ta bogec, ki je star že kdove koliko, je zame nekaj posebnega. Na našem svetu stoji, tik ob stezi. Vse je že polomljen in črviv, samo z eno roko še visi pribit na križ, druga pa mu je že davno odpadla. Popolnoma zapuščen stoji na najvišjem kraju in se upira vsem vetrovom in viharjem. Včasih natrga kdo šopek rož in jih zatakne za preperele glavo, potem se pa bogve kako dolgo nihče več ne ozre vanj, kvečjemu kaka pobojna ženica se prekriža, ko gre mimo.

Tisto pomlad, ko mi je bilo dve leti, me je oče vzel s seboj na hrib in mi dejal, da mi bo pokazal tičke. Gnezdece je bilo spleteno tik ob lesu križa, v njem pa so zijali štirje lačni kijunčki. Menda so bili škranjčki. Oče je narahlo prijel enega in mi ga dal v beli klobuček, ki mi ga je bila prinesla neka daljna teta iz Trsta. Joj, tako lepa živalca je takle mlad tiček! Ali ko ga je oče spet položil v gnezdo, je bil moj klobuček pokakcan, in se zdaj se spominjam, kako mlo sem jokal, ko sem tekel k mami. To je moj prvi spomin. Kmalu potem je šel oče na vojsko in se ni več vrnil.

Ob tem bogcu pa se vedno spominjam še neke zgodbe. Z žganjarčkovno staro materjo sva bila velika prijatelja. Ko sem bil še majhen, se spominjam, kako je leto in dan vsako popoldne prihajala k nam. Vedno je sedla na zapeček in mi pripovedovala najrazličnejše stvari. Zato sem jo imel rad. Ko sem se pozneje vracal o počitnicah iz mesta, sem poleg domačih tekel najprej njo pozdravljat. Prebivala je v majhni hišici tik nad našim hlevom. Prav sama je bila. Ko sem jo kdaj vprašal, ali je ni nič strah same, mi je z nasmeškom odgovorila, da je ni bilo še nikdar strah nobene stvari, samo tega se boji, da bi kdaj ponoči ne oslabela in brez vsakega živega človeka umrla.

"Veš, dva in devetdeset let ni kar tako," mi je dejala predlasko zimo o božiču. Potem mi je pripovedovala o svojem sinu, ki živi v Ameriki in se bo vrnil na spomlad domov. Samo to da bi še rada čakala, potem pa če takoj umre, saj itak ni več za nobeno rabo na tem božjem svetu.

Sina je imela zelo rada in je vedno pripovedovala o njem. Že pred tridesetimi leti je bil odšel v Ameriko in od tedaj ji je redno vsako leto pošiljal toliko, da je imela za vse leto dovolj. Jeseň pa ji je pisal, da se bo na spomlad vrnil.

Moja mati mi je pozneje pripovedovala, kako je slabotna ženica hodila vsak dan na hrib in gledala, ali sin morda že ne prihaja. Zelo je bila že slaba in vsak je vedel, da ne bo dolgo več, ali vendar je vsak dan redno hodila na hrib. Prepričana je bila, da pride peš od postaje domov, in rada bi ga bila pozdravila že na vrhu.

Tedaj, ko sem se vracal pred dvema letoma na velikonočne počitnice, je bil zelo lep dan. Veliki četrtek je bil in sonce je sijalo tako toplo, da sem slekel suknjič, ko sem se vzpenjal v hrib. Vse moker sem prišel na vrh. Nekoliko sem si oddehnil in na vsa pljuča zavriskal. To navado sem imel vedno in jo bom ohranil, dokler bom hodil domov. Potem sem se sklonil in utrgal nekaj rešja, da bi z njim okitil samoroškega bogca.

Tedaj sem zagledal pod križem žganjarčkovno mater, ki je bila v klobčič zvita okrog trhega trama, tako da je imela glavo skoraj pri nogah. Takoj sem jo spoznal. Misli sem, da se greje na toplem soncu, in sem veselo zaklical:

"Mati!"

Nisem dobil odgovora. Ker sem mislil, da spi, sem se sklonil in jo prijel za roko. Bila je mrzla in trda. Zgрозil sem se in stekel domov povedat, kaj se je zgodilo. Tista groza, ki sem jo občutil tedaj, ko sem jo prijel za roko, me sedaj še vedno izpreletja, kadar grem mimo križa na hribu.

Čez dva dni so žganjarčkovno mater pokopali.

Revica je čakala svojega sina in je od prevelikega hrepenenja umrla.

Cesar se je najbolj bala, se je zgodilo, in kar si je najbolj vroče želela, se ji ni izpolnilo.

Njen sin se je bil vrnil tri dni po pogrebu in je ni videl več. Pa ni prišel peš čez hrib, ampak se je pripeljal po veliki cesti v lepem avtomobilu.

Prevaril ga je

"V katerem ušesu mi šumi?"

"V desnem."

"Ne velja, ker si prisluškoval ..."

4% DIVIDEND

(OBREŠTI)

je bilo določenih od St. Paul Federal Savings and Loan Association za dobo do konca meseca junija, 1939, vsota nad \$30,000.00 se bo plačala v gotovini ali pripisalo na račun vlagateljem.

Ta mogoča institucija je izplačala dividende vse skozi zadnjih let in nikdar manj kot po 4%.

Vabljeni ste, da si ogledate naše nove, lepe, prostorne in urejene urade.

Vaše vloge z veseljem sprejmemo bodisi osebno ali ako nam pošljete potne in so zavarovane od federalne vlade do \$5,000.00. Skupna imovina nad \$1,650,000.00, rezerva nad \$100,000.

FRANK P. KOSMACH
pomožni tajnik

2116 W. Cermak Rd.

Chicago,

Nova

VELIKA

KUHARICA

Po dolgoletnih izkušnjah in preizkušnjah je Felicita Kalinšek svojo veliko Kuharico vnovič spopolnila in predelala. Ta izdaja je sedaj osem, kar pomeni za slovenske razmere več kakor še tako gostobesedna reklama.

Na voljo kakor 300 stranih je strnila odlična in primarna arhiva vseh starih in najnovejših domačih kuhinjskih umetnosti. Skorje obdelana nad vse pregledno, izbita receptov je izbrana. TO JE NAJPOPLNEJŠE DELO, KI GA IMAMO NA TEM PODROČJU. Oprema knjige je razkošna. Nežeto je slik v besedilu, 34 pa je vseh barvnih tabel, ki jih je narisal Dragotin Humek ...

Vsaka gospodinja, ki se zaveda svoje odgovornosti za zdravo in pravilno prehrano družine, si mora to knjigo omisliti. Vsaka gospodinja se mora namreč prideliti umetnosti, kako bo svojim domačim nudila zdravo hrano v potrebni izbiri in menjavi. Vsaka gospodinja bo hotela tudi svoje goste iznenaditi s posebno izbranimi jedili. Za vse to ji bo najboljša vodnica in učiteljica ta SLOVENSKA KUHARICA

Četudi je ceni našli knjige v vseh pogledih na samo vsebino, ampak tudi tehnično popolnejši od vseh dosedanjih izdaj, je cena knjige sedaj znižana. \$5. (Poštnino plačamo ml.)

Naročite pri:

KNJIGARNI: SLOVENIC PUBLISHING COMPANY
216 West 18th Street New York, N. Y.

GOSPODINJE IN DEKLETA, TO JE KNJIGA ZA VAS!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklopi 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta, pri čemer, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k odznanju. List Prosveta stane na vse analo, na člano ali na člano \$1.00, eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessment \$1.00, tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, rek, je list prodaj za člano SNPJ. List Prosveta je vsaka letnina, gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. List Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$5.00	Za Ciere in Chicago je \$1.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 3.50
3 tednike in..... 2.50	3 tednike in..... 2.50
4 tednike in..... 1.50	4 tednike in..... 1.50
5 tednikov in..... 1.00	5 tednikov in..... 1.00

Za Evrope je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebne vsote denarja ali Nov Order v plenu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako sklenil, naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo snikati datum za to vsoto naročnino.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družine \$.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjega moje družine:
2).....Čl. družine \$.....
3).....Čl. družine \$.....
4).....Čl. družine \$.....
5).....Čl. družine \$.....
Mesto.....Država.....
Nov naročnik.....Star naročnik.....